מחוון: מבחן מסכם – מסכת בבא מציעא: "השוכר את האומנין"

1. **חלק א – 6 נק' לכל תשובה נכונה**

ג – "אֵין לָהֶם זֶה עַל זֶה אֶלָּא תַּרְעוֹמֶת".

2. **ב** – למשל חלילים לכלה או למת, או פשתן במשרה; אז מותר לבעל הבית לשכור אחרים על חשבונם או "להטעות" אותם.

3. **א** – "וְכָל הַחוֹזֵר בּוֹ – יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה" – מי שחזר בו מפסיד בחשבון.

4. **ג** – "אִי סַיְּירַהּ לְאַרְעֵיהּ מֵאוּרְתָּא – פְּסֵידָא דְּפוֹעֲלִים"; רש"י: "דאמר להו מזלייכו גרם".

5. **ב** – עובד אינו עבד; אסור שהעבודה תהפוך לשעבוד (בבא מציעא י ע"א).

6. **חלק ב**

(8 נק') איבעית אימא = אם תרצה, אמור (תירוץ נוסף); סבור וקביל = הבינו וקיבלו (הסכימו); פסידא = הפסד; סיירה לארעיה מאורתא = בדק את שדהו מבערב.
ניקוד: 2 נק' לכל תרגום נכון; תרגום קרוב – 1 נק'.

7. (11 נק') בעל הבית רצה לתת להם יותר, והשליח מנע מהם את הטוב. הפסוק: "אל תמנע טוב מבעליו" (משלי ג, כז). זו רק תרעומת כי הם עצמם הסכימו לשלושה – יש להם טענה מוסרית, לא תביעת ממון.
ניקוד: 4 נק' – מה השליח עשה; 3 נק' – הפסוק; 4 נק' – למה רק תרעומת.

8. (11 נק') חכמים: מקבלים סלע (4 דינרים) – חצי מהמחיר שסוכם, על מה שעשו ("יַד פּוֹעֵל עַל הָעֶלְיוֹנָה"). רבי דוסא: 8 פחות 6 = 2 דינרים = שקל – הפועלים נושאים בהתייקרות ("יַד פּוֹעֵל עַל הַתַּחְתּוֹנָה").
ניקוד: 4 נק' – חכמים; 4 נק' – רבי דוסא; 3 נק' – מי "ידו על העליונה" בכל שיטה.

9. **חלק ג**

א. (8 נק') מי ששכר פועלים לעדור (לעבוד בשדה), ובא גשם ומילא אותה מים.
ניקוד: 2 נק' לכל חלק: מי ששכר פועלים / לעבודה בשדה / בא גשם / מילא מים.
ב. (8 נק') בדק את שדהו מבערב – ההפסד של הפועלים; רש"י: "מזלייכו גרם" (המזל שלכם גרם). לא בדק – ההפסד של בעל הבית, ונותן להם כפועל בטל; רש"י: הפועלים אומרים "מי יימר דלדעתא דההוא ארעא אגרתן" – מי אמר שהסכמנו לעבוד בשדה כזו.
ניקוד: 4 נק' לכל מקרה (2 – מי מפסיד, 2 – הנימוק).
ג. (9 נק') עיקרון (פירוש שלנו): מי שיכול היה לדעת מראש ולא בדק – הוא נושא בהפסד; מה שאף אחד לא יכול היה לצפות – "מזל" של מי שנפגע. דוגמה: מורה פרטי שהגיע ותלמיד לא בא בלי להודיע; הסעה שבוטלה בגלל סופה שהודיעו עליה מראש.
ניקוד: 5 נק' – ניסוח העיקרון; 4 נק' – דוגמה מתאימה ומוסברת.

10. **חלק ד**

תשובה פתוחה. תשובה טובה מציגה את שני הצדדים: חירות העובד (אדם אינו עבד של עבדים) מול אחריות להתחייבות ולנזק שנגרם לאחר (ידו על התחתונה; דבר האבד). ההבחנה בין שכיר יום לקבלן היא לפי ההסבר המקובל (פירוש), וכדאי שתלמיד שמזכיר אותה יציין זאת.
ניקוד: הצגת חירות העובד – 4 נק'; הצגת האחריות – 4 נק'; עמדה ודוגמה מתאימה – 5 נק'; כתיבה מסודרת – 2 נק'.

סיכום הניקוד: חלק א 30 · חלק ב 30 · חלק ג 25 · חלק ד 15 = 100 נקודות

מסכת בבא מציעא · כיתה ט' · מבחן מסכם · המורה החדש